

ΣΤΝ Ο Ε Ω

Ex

DE VTERONOMIO

Disputatio IX.

- I. De Magistratibus politicis.
- II. De quibusdam speciebus idolatriæ.
- III. De Vero & Magno Propheta.

Ex 16. & 17. & 18. capp. Deut.

Ad cuius Thematæ

In Illustri Academia VVitebergensi

PRÆSIDE

VVOLFGANGO FRANZIO

S.S. Theol. D. & Prof. publ. Præpo-
sito itidem templi arcis

Respondebit

HERMANNUS VBERMEIERUS,
Hannoveranus Saxo.

Die 26. Martij in templo arcis Electoralis horis pomerid:

WITTEBERGÆ

Typis Cratonianis, per Joh. Gorman.

M. DC. VIII.

Amplissimis, consultissimis,
spectatissimis, pietate, eruditione, omni-
umque virtutum splendore clarissimis,

Dominis Consulibus,
BERNHARDO HOMEISTERO
ERICO REICHEN.

NEC NON

Dn. CONRADO BUNTINGIO
J. U. D. Syndico prudentissimo,
Totiq; ordini Senatorio inclytæ Rei.
pub. Hannoveranæ.

*Dominis Mecænatibus, patronis, & promo-
toribus suis, omni animi observantia
colendis,*

In debita reverentiæ & gratitudinis *τενερῶν*,
Hanc disputationem Theologicam,

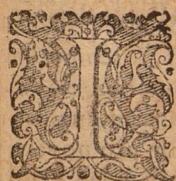

Consecrat & offert

Hermannus Vbermejerus Han-
noveranus Saxo.

Sum̄ Deū.

THE S I S I.

N fine capitis 16. Deut. miscetur
mentio inferiorū magistratū politicorum per
omnes portas seu urbes constituendorum, qui
sint Legum custodes, iustitiæ sacerdotes, &
juris administratores: & adduntur aliquot
eorundem conditiones.

II. *Conditiones & requisita magistratuum, ex Exod. 18. 21. Deut. 1. 13. & 16. 18* possunt includi tribus quatuor, ut sint fortes, timentes DEVM, veraces, execrantes avaritiam.

III. *Fortitudo ignavia, vel effeminata mollitiei, ut etiam tyrannica crudelitati & superbissima dominationi, Neh: 5. 15. Hiob. 31. 13.* opposita, *requiritur* in magistratu, adversus minas, contumaciam, invidiam & potentiam, ut etiam adversus ploratum & miseriam contendendum. *Malè* enim Pilatus in gratiam Iudeorum condemnabat CHRISTVM, Matth. 27. 26. *malè* Cyrus pauperi tunicam longam hominis brevioris adjudicabat, apud Xenoph.

IV. Sicut autem in gratiam divinis jus perverti non debet. Exod. 23. 8. ita pauperem non decet honorare in causa sua propter paupertatem, ibid: 3.

V. *Ac sicuti damnata est crudelitas* Deut. 25. 3. ita *maledicta est* quaedam *misericordia*, de qua Ier: 49. 10. *Maledictus, qui facit opus IEHOVÆ fraudulenter, & maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine.* propriè enim de executione, non de laboribus officii cuiusq; in genere, ibidem agitur: licet aliquo modo ad labores officii cuiusq; urgentes adaptari queat.

A 2

Timor

Ex Epilogo capitis 16. Deut.

Requisita bonorum magistratuum

Fortitudo.

Damnata quaedam misericordia.

Timor Dei.

Quæ capita ju-
dices in dirimen-
dis controversijs
strictè & unico
sibi proposita in-
sueri debeant.

Veracitas.

Melius est mille
nocentes dimit-
tere, quam unum
innocentem occi-
dere: illos potest
ut solet judicare
DOMINVS,
ne impunè habe-
ant, huic injuria
illata quo pacto
abstergetur.

Avaritia.

VI. *Timor DEI*, religionis omnis contemptus; aut super-
stitionū impiarum idololatricarum amulationi, oppositus,
cumq; vera intelligentia veri juris & veræ sapientiæ judican-
di conjunctus, *Deut. 4. 6 & seqq.* requiritur in magistratu, ut
in omnibus sententijs ferendis ante omnia verbum DEI, de-
indè Leges Reipub. scriptas, cum verbo DEI non pugnantes,
sibi proponat, & omnia ad verbum DEI, & ad æquitatem
pro personarum, factorum, locorum, temporum
& circumstantiarum aliarum varietate examinet, ac rem ita
decidat, ut gloriæ DEI, Scholarum & Ecclesiarum augmen-
tum, & publicæ tranquillitatis emolumentum promoveat,
Non enim hominis, sed DEI personæ sustinet iudex & ma-
gistratus. 2. *Par. 19. 6. 7.* inquit Iosaphat.

VII. *Veracitas requiritur*: ne iudicet ex suspicione, ru-
moribus, fabulis, calumnijs, falsis delationibus, invidorum &
potentiorum, nec æstimet causam ex lenocinijs & præstigijs
rabularum, ex privatis affectibus, ex non sufficientibus inqui-
sitionibus, nondum audita utrâq; parte, nondum satis convi-
cto, nec confesso reo, id quod vergeret contra sapientissimum
exemplum DEI in paradiso, & apud turrem Babylonicam; item
Iosue 7. 1. Reg. 3. 28. Act. 25. 16. deindè ut iudicata sine incon-
stantia & versuria exequatur, nec obstat quò minus ea planè
evanescant, aut diutissimè protrahantur.

VIII. Talia venim facientes abominabiles sunt DO-
MINO, *Prov. 17. qui convertunt iudicium in absinthium*, pa-
tiuntur à rabulis deseri pauperes, extenuari divites, unde ter-
ra clamat ad DOMINUM *Hiob. 31. 38.*

IX. *Avaritiæ odium* requiritur, ne pauperum causas
justas pervertat, viduas, orphanos, peregrinos despiciat, cives
expilet, *Num. 16. 15. 1. Sam. 12. 3.*

X. *Sed videamus* etiam, quales scriptura nolit ingredi in
Ecclesiam, hoc est, quales ab officio iudicum & magistratu-
um

um arceri velit, id quod facit *Deut. 23.* unde pleniusq; quoq; requisita bonorum magistratuum innotescunt.

XI. Ac diligenter innotescenda est phrasis illo in loco usurpata (Ingressi in ecclesiam) quia nimirum nemini sive Israelitæ, sive Ethnico, sive legitime nato, sive spurio intercluditur introitus ad auscultandum verbum DOMINI, multo minus alicui cuicumq; expressè obstruitur via ingrediendi per fidem in regnum cælorum. Id enim omne quam alienissimum sit ab affectu & mente DEI, in primis infra c. 30. exaudiemus.

XII. In Hebraico *קָרָא* significat in convocationem seu congregationem, unde introire in congregationem necessario nihil aliud est, quam personam principalem vel officium publici magistratus gerere in convocato aliquo cætu.

XIII. Excluduntur igitur 1. Eunuchi, qui sunt attritis vel amputatis testiculis, (quemadmodum tunc temporis impia, & primæ institutioni conjugij contraria castrandi masculos consuetudo invaluerat,) adeoq; ij omnes, quotquot insigniore corporis incommodo laborant, *idq; propter duas causas,* 1. quod isti castrati animo reddantur muliebriore, cum imprimis in muneris publici administratione constans & fortis animus requiratur. 2. quod ex illa ratione (*idq; vitio hominum malignantium*) officium ipsum vilescere apud plures incipiat, cum tamen plurimum intersit, ut qui præstant officijs publicis, auctoritatem insignem habeant.

XIV. 2. Nati de scorto & spurij, quia laborant vilitudine & ignominia familiaris; deinde, quia officium per se gravissimum etiam ipsi exponunt despectui & contentui hominum, deniq; quia isti subditos obedienter non experiuntur. Satius igitur est conjugalibus honestatis rationem habere majorem, nec præbere ansam vel licentiam extenuandi supra, quin etiam iterum satius est illi magistratui ob generis honorè & honestatem retinere auctoritatem apud subditos, qui cum bono publico gubernare cupit!

*Quid sit ingredi
in Ecclesiam
Deut. 23.*

*Officij politici
publici in politia
Mosaica non
appi.
Species pro ge-
nere posita.
Eunuchi.*

Spurij.

XV. 3. *Ammonita & Moabita* licet essent ab Abraham patriarcha patruo Lotho oriundi, idq̄, propter innatum gentile & perpetuum odium in Israelitas, quorum sine dubio exitia essent quæsituri, propter crudelitatem & inhospitalitatem in eosdem exercitam, item propter diras increpationes per Bileamum conductas, deniq; quod æternæ salutis Iudæorum struxerant insidias, prostituti siliabus à quibus ad idololatricam sollicitabantur Num 25. *Nequaquam igitur publicis officijs digni sunt, qui sunt, omnibus notis ex blasphemis in DEVM, ex contemptu & violatione Sabbathi, ex maledicendi consuetudine, ex furandi, scortandi, mentiendi libidine, ex odio erga partem aliquam subditorum, ex avaritiæ sordibus, ex inhumanitate erga peregrinos, & ex similibus, quin potius eligendi, qui sunt ex virtutibus honestissimè conspicui. Deut: 1. 13: Dare notos ex tribus vestris.*

Noti ex vitio.

Consanguineorum que ratio in distribuendis officijs habenda.

XVII. Idumæos tamen ab Esau exortos, qui erat frater Iacobi, ad publica officia exaltare licitum erat, tanquam consanguineos, *sicut idem hodie quoq; permissum est*, modò, quod perumq; fieri solet, digniores alij non postponantur, modò non conspirationes inde resultent, quibus malas causas suas tueantur, & alios meliores votorum pluralitate vincant. Quade re, *Von einem gevätterten Raht / vnd einer gevätterten Sankley / daher die Herren verderben / vnd die Gerechtigkeit auff stelschen mus gehen / lege Osiantrum super Esa. s. ver. 18.*

In ecclesiæ Moisaica quinam in epi ad officia ecclesiastica.

XVIII. Similes rationes habent ea, quibus *Levit. 21. 17. & seqq.* ad officium Ecclesiasticum in politia Moisaica indigni perhibentur, *nimirum ij, in quibus fuerit macula aliqua,* hoc est, deformitas, item cæci, claudi, simo vel parvo naso, grandi nimis naso, seu torto, item qui sunt pede fracto, manu fracta, vel labefacta, item gibbosi, lippii, albuginem habentes in oculo, jugilaborantes scabic, aut impetigine, herniosi, ex cæcis

excelsis testicularis, ex quibus omnibus personalibus plebs poterat
ansam capere deridendi ministerium, item tales non omnia officij
membra ritè peragere poterant.

XIX. Quos omnes cum à sacris muniis arcere placuerit
DOMINO, procul ambiguo non sine gravissimis causis,
cur non multò magis ab ipsa hodie repellerentur, qui allegori-
cis istis maculis, nempe insanæ, ruditatis, indiscretionis, vitæ
inhonestæ, arrogantis, libidinum, hæresis, hypocrisis, & simili-
um laborant, de quibus lege Chytræum super hunc locum
Levitici.

XX. *Etsi autem hodiè quoq; Ecclesia corporis vitii & na-
taliū obscuritate aut levitate non detestabiles libentius eli-
git & suscipit ministros: tamen si quando cernit, corporis de-
formitatem animi splendidissimis donis recompenfatam esse*
se à natura, ut loquuntur Ethnici, hoc est, à DEO ut loqui-
tur scriptura, tum nè hos etiam omninò negligendos esse sta-
tuit in distribuendis sacris provinciis, propter illud Exod. 4. 11.

XXI. *Porrò judicare solebant in populo DEI primùm
Iudices inferiores in portis urbium, ut apparet Deut: 17. 8. & 21.
19. & 22. 15. Ruth: 4. 1. 11. Prov. 22. 22. & 31. 23. quæ loca ab
omni fraudis & corruptionis suspitione sunt liberiora, &
tum divitibus, tum pauperibus, tam peregrinis quàm incolis
accessum patientiorem & faciliorem præbent.*

XXII. Hæc de inferioribus magistratibus, postquam ex
fine c. 16. egimus, nunc de superiori magistratu Iudaico ex
c. 17. videndum erit.

XXIII. *De superioribus magistratibus in populo DEI si
quæras, indè ab initio mundi nulli erant, quia ubiq; penes to-
los primogenitos, aut qui iisdem substituebantur, familiarum
desidebat gubernatio politica, & summa vindictæ erga noxios
pœna tum erat excommunicatio, id quod exempla Cain,
Chami, Hagar comprobant.*

Omni tempore
officiis publicis
inepti & indi-
gni.

Deus defectum
corporum sepe
donis animæ
compensat.

Solebant in po-
rtis Judaica in-
feriores iudices
judicare in-
PORTIS.

De superioribus
magistratibus in
populo DEI.

In

Nimrodus potens venator coram Domino.

Sanctissimi viri in populo DEI antiquo sub regibus, sepe tyrannis admodum, vixerunt.

Deus Israelitas regibus ademit, sibi, in peculiarem populum elegit, submersis Aegyptiis ubi terra plena viduis facta fuit.

Sanhedrim seu sanctissima summa iusticia.

XXIV. In reliquis enim sese illi inferioribus gerebant æquales & inferiores sponte sese, non coactè, propter ordinationem DEI istis vicissim subijciebant, donec Nimrodus omnium primogenitorum, quos subijcere potuit, dominium adeptus sibi imperium primus Monarchicū & violentum vendidit, adeoq; potens coram DEO venator factus est, quasi habens imperium in belluas Gen. 10. 9.

XXV. Tunc igitur sub Nimrodo, postea sub successoribus Nimrodi severis & superbis, vivendum fuit populo DEI id quod historia Biblicæ testantur, donec tandem omnibus regibus potestatem in Israelitas ademit DEUS, eosq; sibi in populum selegit, & eorum factus est rex, cujus vicarium in deserto egit Moses Deut. 33. 4. qui & ipse alios sub sese millenarios, alios centenarios habebat, quorum aliqui parvas aliqui magnas decidebant causas.

XXVI. Quam diu duravit ratio sub Iosua & Iudicibus, non forte, nec seditione, nec hæreditaria successione, sed in periculis divinitus electis, donec regem sibi humanum petiverunt, & ut ante ita post regem in civitatibus millenarios & centenarios Mosaicos representarunt ipsi Senatores, pauciores in urbibus minus frequentibus, plures in frequentioribus, omnes, ut dictum est, seniores aut qui istis propter causas supra dictas substituerebantur.

XXVII. Ut autem omnium urbium Senatores & reges ipsi Iudaici in dubiis causis haberent, undè interpretationem & decisiones peterent, constitutum insuper fuit synedrium magnum seu Consistorium supremum DEI iussu Num. 11. 16. & seqq; ex LXX. & aliquid amplius Senioribus tanquam optimatibus 1. Reg. 12. 6. partim Ecclesiasticis, partim politicis, Deut. 17. 9. 2. Par. 19. 8. æqualiter electis ex omnibus tribubus, secundum Rabbi Salomonem, quod perpetuum fuit in illo

illo populo usque ad Herodem Ascalonitam teste Iosepho.
XXVIII. Id iudicabat in illo loco, ubi erat arca DO-
MINI. Deut: 17. v. 8. 10. 12. & quidem vel secundum scriptum
verbum DEI, vel secundum responsum, quod in difficilimis ex
ipso DOMINI ore inter duos Cherubim ex propitiatorio acci-
piebant. v. 9. 10. Exod. 25. 22.

XXIX. Causæ disceptandæ h. l. & 2. Par: 19. indicantur,
inter sanguinem & sanguinem, hoc est, de homicidio, inter
causam & causam, hoc est, de furto, rapina, jurgio, oppro-
brio, inter plagam & plagam, hoc est, de percussura, vulnere
& aliis violentis læsionibus & morbis corporis, immò de qui-
bus vis ceremonialibus, forensibus, doctrinalibus.

XXX. Qui non parebant sententiæ summi Sacerdotis &
iudicis, hoc est, Synedrii, morte muliebantur, nimirum quia
divinis constitutionibus scriptis, vel etiam DEI responso
ex arca fœderis dato parere nolebant.

XXXI. Ex hac commemoratione *duplicita* eliciuntur
corollaria, *generalia & specialia*.

XXXII. *In genere* 1. quod *populus* sine capite sit omni-
nò quasi corpus Polyphemi post effosum, quem habuisse fin-
gitur, oculum unum, adeo ut magistratu ordinario ægrius
carere possit, quam Sole & alimentis. 2. *in magistratibus*
eligendis, quantum per consuetudinem vel alia decreta licet,
spectandas esse conditiones virtutum & sapientiæ. 3. *iudi-
candum esse* tantum ex præscriptis Legibus ad verbum DEI
& æquitatem examinatis. 4. *Etiam incredulis & infidelibus*
magistratibus obtemperandum VSQVE ad ARAM.
5. *Magistratus esse* vicarios DEI, ideoq; ipsis omnia ad glo-
riam DEI, ad conscientiam propriam, & ad Ecclesiæ pu-
blicæq; tranquillitatis emolumentum dirigenda esse, 6. *in*
dubijs petendas esse sententias à peritioribus, ut nunc fit in Sca-
binatibus & aulis magnatum. 7. *pro re nata in* dubiis non

B

tanz

Deus ex arca
medio dedit re-
sponsum.

Contradicentes
Synedrio morti
adjudicantur,
cur?

Generalia capita
de ordine magi-
stratum politi-
corum.

tantum politicos, sed etiam Ecclesiasticos consulendos. *g.*
gravissime peccare, qui sententis legitime & rite verèq; pronuntiatas sese opponunt.

Specialia de iudicibus Israelitarum summis.

XXXIII. *Specialia sunt.* 1. *quod in politica Mosaica synedrium magnum constabat ex personis partim Ecclesiasticis, partim politicis* *Hodiè perinde est, quod summa synedria tantum ex politicis personis constant*, modò quod probe, probè, probè inculcandum est, ut qui hodiè in Scabinatibus aulis & Cameris summis iudicant politici, simul sint D E V M verè timentes, nec Sacra scripturæ ignari, sed quàm optimè periti in eadem. Hodiè autem Synedrii Hierosolymitani vice fungitur in Imperio Romano Camera, in Gallis Parliamenta &c.

Satan DEI modos veluti summa emulari solitus.

XXXIV. 2. *Quod in politica Mosaica* D E V S ipse in loco illo quem ipse vivà voce denotarat & elegerat, ut & voce quadam ex arca inter duos Cherubim emissa maximè dubios casus dirimebat. Et si verò Satanus idem in oraculis Ethnicis emulabatur, tamen quantum discrimen inter responsa DEI & Diaboli fuerit, disputatione 3. & 7. enucleavimus.

Sanhedrin Israelitici summa ministerij & celebris.

XXXV. 3. *Quod decretis Synedrii sese opposites morti adjudicabantur*, siquidem vel expressè & scriptæ constitutioni DEI, vel ejusdem voci ex arca fœderis exaudita contradicerent. Hoc pacto tuebatur D E V S dignitatem huius sacri Scabinatus, non tantum per totam Iudæam, sed per totum orbem terrarum tum temporis notissimi.

XXXVI. Hodiè veneficæ & magi nobiliores in obscuris angulis balbutientes & ineptissime præfagientes, tamen per quinquaginta ducenta & ultra milliaria germanica inquiruntur. Quid putas tunc factum esse, in istis illustrissimis patefactionibus divinis?

Atq;

XXXVII. Atq; ex his tribus specialibus alia tria emergunt, nostris temporibus apprimè utilia. 1. *Iniquissimum esse Pontificem Romanum*, qui non modò Synedrium suum ex Cardinalibus contextum cupit agnosci pro Synedrio totius Imperii Romani, non tantum quantum hodiè est, sed quantum olim erat, verum etiam extra Europam per totam Asiam & Africam, *ubi tamen parum obedientia vel nihil ipsi præstatur*, imò etiam hodiè per Americam, quam Regum quorundam conniventia sibi rapuit, idq; præter, extra & contra verbum DEI sine speciali institutione, quam nunquam alligabit, ut ut fiam Constantini donationem extollat.

XXXVIII. 2. *Impientissimum esse Pontificem Romanum* qui ex facta illa omni plenitudine omnis potestatis super universa regna mundi ut Satanas Luc: 4. 6. decreta de politicis negociis & de articulis fidei condit ex cerebri sui tripode, etiam *διαπρόθυ* pugnancia cum expressissimo verbo divino, & postea excusatur à suis Gnathonibus, ut Gregorio de Valentia t. 3. pag: 303. quod quicquid Pontifex determinet, id suggerente S. Sancto tanquam legitimus pastor, ac proinde ex Pontificia auctoritate infallibiliter determinet.

XXXIX. 3. *Impientissimum esse, quod Pontificis Romani adulatorum, ut Piggius ad decretum Constantiense, sententiam Deut: 17. tanquam ad merum & mixtum concilio- rum imperium sine ulla limitatione vel exceptione ita accommodant: Facies quocumq; dixerint tibi, qui præsumunt Ecclesie, sequere sententiam eorū, non declinabis, nec ad dextrā nec ad sinistrā. Qui vero superbierit nolēs, obedire Sacerdotis imperio ex decreto iudicis morietur homo, cū et usq; populus timebit: nimirū ut testatur Chemnicus part: 2. Concil: Trident: fol: 120: expunctis (ex textus serie) clautulis, conditionibus, indica-*

Inolerabilis Pontificum Romanorum proservia qui sese Dominos orbis terrarum superiores et summos dispensatores esse fingunt.

Execranda Pontificum Romanorum malitia, quod sumunt sibi auctoritatem condendi decreta obligantia conscientias omnium et singulorum hominum.

Insignis Pontificiorum malitia.

*bunt tibi iudicij veritatem: Item Facies quodcumq; docuerint te
juxta Legem Domini;*

Cur olim Imperatores & reges tantum tribuerint Papa Romano præcipienti, qui hodie nec adularii decemam obedientie partem mutantur. Plenitudo potestatis politica non debet adversus legem naturæ seu DEI sese extendere. VLTIMVM MEMBRVM capituli Deut. 171.

DEVS, & non homo erat rex Israelitarum.

XL. Huius fulminis atrocitate, quamvis ficta, Imperatores & Reges olim ipse Papa removit, & tyrannicè omnium conscientijs in inculcanda traditionum impiarum lerna dominatus fuit, quod fulmen nos hodiè tanti facimus, quanti bullam prætoris ex infimo pago Germaniæ.

XLI. Sicut autem Pontifici Romano, ita omnibus Imperatoribus & alijs magistratibus hoc dicto præscinditur absoluta potestas, quæ adversus verbum DEI, conscientiam & Leges Legi naturæ non congruentes aliquid decernere & exequi conaturi sint.

XLII. Postremum membrum capituli 17. Deut: quod concernit, duo in illo tractantur: 1. prædicatur ingratitude Israelitarum, quod tandem pertæsi Regis sui, DEI, utpote, qui hætenus ipsis imperitavit, sicut rex terrenus familiariter regit terrenos subditos, loco Dei regem sint petitori terrenum, quales inter Ethnicos haberi videbant. 2. ostenditur, quomodo DEVS contemptoribus sui istis connivere & quibus conditionibus talem ipsis regem terrenum indulgere velit.

XLIII. Inastimabilis prærogativa fuit, quod DEVS Israelitas sibi in populū cooptaverat, cuius ipse & nullus homo esset rex: Deut. 4. 32. & seqq. nisi quod inferiorem ducem Mosem, Iosua & Iudices quandoq; præficiēbat. Et quidem ut inter regem terrestrem, eiusq; populū contractus obligatorii tanquam species societatis ultrò citrò, quæ instituantur, ita DEVS quoq; ipse pactum iniit cum his suis subditis Deut. 5. 2. 3.

XLIV. Quam fideliter promissis suis steterit DEVS, ex tota historia Moysis, Iosua & Iudicum apparet, sub quibus omnibus, res ipsorum quam felicissimè se se habuerunt.

Ecce

XLV. Ecce verò nunc prædicitur, quod tandem *1. Sam. 8.5.* cum Samuele exostulant, *Constitu nobis regem ad iudicandum nos, sicut omnes gentes.* Quod quale factum fueris, ex his quæ dicta sunt, & ex hoc quoq; *1. Sam. 8.7:* Domini responso liquet, **ME S.P.R.E.V.E.R.V.N.T**, ne regnem super eos.

XLVI. Initio igitur diligenter est expendendum, quod hic textus Deuteronomij non pugnet cum illo, *1. Sam. 8. ubi Samuel iubetur audire vocem populi in omnibus & constituere regem super Israel.*

XLVII. Hoc enim in loco nec præcipitur simpliciter, nec conceditur simpliciter, ut eligant regem, alioquin enim populus non peccasset, *1. Sam. 8.* quando Deo rege abjecto, petunt regem hominem: sed *prædicitur pervicacia Israelitarum*, quod omnino sint aliquando in hanc delapsuri insaniam, de vilibili rege homine super inducendo invisibili regi Deo.

XLVIII. Id quod confirmatum datur ex eo quod *1. Sam. 8.* unanimi consensu congregantur præcipui in Israel, id est, omnes seniores novandis rebus propensi & singuli forsan honoribus istis inhiantes & occasiones qualescunq; proferunt, *allegato senio Samuelis & accusata iniquitate filiorum*, quos nunquam præmonuerant de correctione vitæ, & quod caput rei iniquissima haberi debet, allegata & petita morum & consuetudinum gentilium introductione, præscribunt Deo, ut ipsis det regem.

XLIX. Non exaggerabimus. Diabolicam malitiam illam Iudæorum & ingratitude pro tot beneficijs non satis detestandam: *illud Omniscientie divine indicium* dignum est, ut accuratius aspiciatur, quod hoc loco fermè trecentis annis prævidet & prædicit, non excitat & operatur omnes cogitationes, locutiones, modos, quibus regem petituri essent.

Israelis per se DEI, regis sui, posunt regem hominem.

Conciliatio duorum locorum, Deut. 17. 14. Et. 1. Sam. 8.

Inanes præteritus Israelitarum, cur velint regem hominem.

Omniscientia divine testimonium.

L. Exempla alia eorum, quæ longè citius & diutius olim prævidit & prædixit de servitute Israelitarum in Ægypto; de Messia nunc præterimus, & saltem inde sperare jubemus omnes, nullam divinam quacunq; de re factam prænunciationem, atq; in specie vel illam adhuc nondum completam de extremo die, deq; præmiis & pœnis æternis inanem fore, sed sicut omnia hæc hæc prænunciata tandem certissimè sunt secuta, ita ea ipsa suo tempore omnino in actum profertur:

DEO omnia loca & tempora, vetera, recensita sunt presentissima & presentissima.

Factorum circumstantia etiam minime inscripitis annotata referantur de omniscientia DEI &c.

LI. Ejusdem omniscientiæ, cui simul & semel omnia præterita & futura quam præsentia uno actu constant & patient, præclarissima documenta sunt etiam historiae sacræ alia, quæ quidem ante aliquot mille interdum, centum annos prius contigerunt, sed tandem ita per Mosem secundum omnes etiam minimas circumstantias memorantur ac si tum fuissent factæ & visæ cum describerentur, ut quod aves descendunt super sacrificium Abrahæ Gen: 15. 11. quod Abraham steterit sub arbore cum comederent ipsius tres hospites Gen: 18. 8. quod Rebecca hydriam gestaverit super scapulam. Gen: 24. 15. &c: Quæ fortassis nec Abraham amplius meminerit in altera vita.

LII. Huc pertinet quando in prælio tot vel tot interfecti narrantur, quod semper certissimum fuisse, in nostris vero bellis rarissimè pro certo sciri potuisse credamus.

LIII. Omnia quippe DEO sunt presentissima, non tantum omnium locorum, sed etiam temporum facta, dicta, cogitata. Id quod omnibus reverentiam & timorem DEI, fugamq; peccatorum exuscitet. Is enim olim piis omnes pietatis circumstantias, impiis impietatis ~~etiam~~ in mentem revocabit, cum utriq; utraq; jam dudum sepulta fuisse existimabunt.

LIV. Et illa DEI omniscientia non satis cogitando potest exprimi, cum in nobis etiam vivacissima memoria tamen

post annos 20. amittat ex sui cogitatione, quos antea carissimos habebat amicos, ne dum alia.

L V. Hinc etiam nemo metuat, quasi D E V S ipſus in calamitatibus aut in ſepulchro ſit obliturus: nemo etiam iram & iudicium ejus poterit effugere.

L V I. Porro cum omnino iniqua petitione ſua à D E O petitori eſſent regem Iſraelitæ, D E V S ipſis indulget, ſed tamen certas determinat metas.

L V I I. Eſti enim improbitatem nec excitat, nec vult, nec approbat, nec in ſe & per ſeſe conſideratam juvat, imò odit & execratur & punit, tamen quod adverſus Diabolorum & malignantium minas atq; molitiones nos conſolabitur, ſingulis temper & ſuo loco certos injicit frenos, nè pro lubitu ruant.

L V I I I. Permittit igitur Deus, ut regem eligat, ſed hac prima determinata meta, ut eligant Iſraelitico ſanguine procreatum.

L I X. Quo ipſo monetur ia magiſtratibus ordinandis præcipuè ſpeſtandum eſſe conſenſum eorum cum vera Eccleſia in religione. Id quod notent ij, qui ſubinde Turcicum jugum Chriſtianorum Imperatorum ſceptris anteponunt, ignari triſtiſſimorum eventuum, quod omni tempore iſtorum externorum & paganicorū imperiorum omnia ad religionem noſtram ſenſim & penitus obuſcandum tendant.

L X. 2. In ſpecie nè optimorum equorum, (qualibus Ægyptus abundabat. 1. Reg. 10. 28. 29.) parandorum gratia mittat ſubditos in Ægyptum, quia hoc itinere & ex hac mutua familiaritate & quod poſt egreſſum ſemper Ægyptios amarent faciliè idolatriam Ægyptiorum recipere poſſent, cui jam antea adeò aſuefacti erant. *Ezech: 27. 3. 18. 19. 21.*

L X I. 3. Ne libidinibus indulgeat, & multiplicet ſibi uxores, quia hoc pacto plurimi ſapientiſſimi dementes & idolatrici ſunt facti, ut teſtatur exemplum Salomonis 1. Reg. 11. 1. 2. 3. 4. licet D. Lutherus in conviviaſibus cap. 36. de re Oeconomica interpretetur textum de cognatis ex tribu regia, quas aluerit coactus, & non habuerit niſi primã ætatis ſua anno 18. deinde filiam Pharaonis, de niſi, in ſenectute tres Ammoniticæ.

Solarius ex provida omniſcientia & omniſcia providentia divina.

D E V S malis molitionibus metas præſigit.

Quibus conditionibus regem deſudæis Dominus.

An ſatis prudenter & pie multis malis ſubſeſſe Turcæ quam Chriſtianiſ Imp.

Reges & Principes gynæceis promiſcuè ſeſe non committent.

Nihil

LXII. Nihil de eodidimus, quod ex gynecæo multa proderint consilia de cadendis in fontibus & de similibus in multis aulis.

Principes contenti erunt medicis.

LXIII. 4. Ne sit *ad munera accipienda*, unde omnis generis injusticia, nec *ad expilationes*, ubi fastus & luxuria vel sequitur vel antecedit, pronus, nec tamen *etiam avarus*, omnia in suum reponens thesaurum, nihil ad scholas, Ecclesiam, peregrinos & pauperes conferens, aut ad alios bene meritos.

Principes alligati erunt legibus.

LXIV. 5. Ut unice sectetur Leges scriptas in Deuteronomio, ubi doctrina de Ceremonijs, de contractibus civilibus, & pœnis facinorosorum continetur.

Pij Principes & pij subditi sunt fratres.

LXV. 6. Ut studeat humilitati, nec superbe dominetur fratribus suis. Sic enim habere & certo respectu nominare debet subditos suos magistratus ipse, quos nimirum in religione habet *opositos*.

Religio si absit, nihil leges insinuite politici solidum conferent.

LXVI. 7. Ut in omnibus vitæ actionibus verbum DEI sequatur, quo pacto felicitatem & ipse & filii ejus divinitus consequentur. Pietate enim stabilitur regnum, quod impietate diruitur.

EX XVIII
CAP. DEV.
TER.

LXVII. Caput Deut. 17. cursu lampada tradit capiti decimo octavo, quod partibus includitur quatuor. 1. de stipendijs Levitarum. 2. de fugiendis divinationibus Ethnicis. 3. de magno Propheta venturo. 4. de vitando & puniendo Pseudopropheta. De prima infra: c. 26. agetur: de postremo dictum fuit c. 13: de intermedijs duobus, in hujus disputationis parte restante dicetur.

Partes cap. 18
Deut.

Summa primi
præcepti Decalogi.

LXVIII. In hisce igitur intermedijs illustratur primum præceptum Decalogi, quo præcipitur, ut demus operam, quo noscamus & habeamus illum tantummodò verum DEVM qui se in creatione, diluvio, item Patribus reliquis, & tot miraculis in exitu ex *Ægypto* patefecit.

Id

LXIX. *Id quod fit quando* DEVM tot illustribus illis modis revelatum & ipsius erga homines favorem & præsentiam & beneficia vivaci & quotidiana constantiq; memoria retinemus, quæ fidei est *ala prima*.

Fides quomodo primo præcepto inclusa in illo. ME HA. BEBIS.

LXX. *Deinde 2. quando* in ipsius verbo & operibus cum admiratione & cum exultatione nos oblectamus, ideoque in ipso tanquam uno vero summo, & perfectissimo bono spem & fiduciam *tanquam alteram & præstantissimam fidei alam* collocamus (*sicut amantes, sicut amici, sicut subditi, sicut liberi in ore & corde semper habent & gaudent optimaq; sibi pollicentur ab illis & per illos, quos amant, diligunt, Dominos & patres æ noscunt.*

LXXI. *Deniq; 3. quando timore* non servili, sed amore filiali censuram reveremur ipsius, tanquam summi boni, sicut illorum censuras humiliter veremur, qui in maxima sunt prudentiæ & bonitatis existimatione, ideoq; ipsos omnium actionum nostrarum iudices libenter admittimus, immò propter ipsorum iudicium, quod expectamus, cautius ambulamus.

LXXII. *Quando etiam, 4. cum* propter navos & errata in ipsius incurrimus reprehensionem & pœnam, patientiæ studemus.

LXXIII. Hæc omnia aliqui uno verbo vocant AD HÆRERE DEO, & quam gravissimis peccatis adversus hoc præceptum deliquerint Chananæi, commemoratur in contextu.

Peccata Chananæorum adversus primam tabulam Decalogi & adversus 1. que fuerint.

LXXIV. *Primò enim* dicuntur traduxisse filios suos & filias suas per ignem. In cuius ritus expositione non omnium interpretum conspirant sententiæ.

Traducere filios & filias per ignem.

LXXV. Aliqui putant, quod illud sibi voluerit, *trahere filios & filias per ignem*, nimirum quotidie filios igne ex ara idolorum suffumigandos curare, *sine dubio, ut hoc modo*

C

modo

modo eos idolorum ipsorum cultibus per totam vitam amplectē-
dū assuefacerent. Et hoc pacto exponit Guevara in horo-
logio lib. 1. c. 23. quæ 2. Reg. 21. 6. de Manasse proferuntur,
quod trajecerit filios suos per ignem.

*Etiā in Greco
habetur mēsa-
balear.*

*Ignem sacrificio-
rum primo cali-
tus delapsum
tandem multi
divinis honoribus
soluerunt.*

LXXVI. Aliqui ut *Lyra super Deut. 18*, putant, illud si-
gnificari, quod adhuc apud Tartaros in usu est, qui nimirum
credant omnia per ignem purgari, & iccirco homines extra-
neos ad Principem accedentes prius transire inter ignes,
quod ipsi nominant *lustrationem*, jubent. Itaq; sine dubio per
ignem sacrum seu sacrificiorum ex sole accensum liberos
transmiserunt ut sanctificarentur. Id quod & ipsum hoc
sine fecerunt, ut liberis amorem & favorem erga idola sta-
tim à teneris instillarent.

LXXVII. Aliqui, ut *Pellicanus* ex Rabbi Levi, hario-
lantur, quod *traducere per ignem* sit consecrare liberos ser-
vitio, idoli, adeoq; vel ad tempus, vel perpetuo cælibatui eos-
dem addicere, super illud 2. Reg. 16. 3. & 21. 6.

LXXVIII. De his igitur tribus modis accipiunt aliqui
loca Sacrarum scripturarum 2. Reg. 21. 6. & 23. 20. 2. Par. 33. 6.
Ierem: 3. 25. Neq; negabimus, his tribus & forsan etiam aliis
pluribus modis Gentes & Iudæos idolo Moloch olim servi-
isse.

*Forſan etiam
notas externas
liberi inuſſerunt
ut aliqui putant.*

LXXIX. Et confirmat hæc declarationes illud, quod
Lev: 18. 21. traducio per ignem mediis scortationibus & ad-
ulteriis, *tanquam scortatio & adulterium spirituale*, reliquis o-
mnibus magis de restabile, immiscetur.

*An aliqui liberi
à veteribus pla-
nè fuerint com-
buſti.*

LXXX. Alii deniq; ut Iudæi, quorum sententiam com-
memorat *Lyra super Levit: 18.* & Hieronymus super *Esaia*
c. 46. & *Ierem: c. 7.* ut & *Pellicanus* super eundem textum,
Heidenius in Solyma lib. 7. c. 1. & alii existimant, omninò quos-
dam liberos etiam penitus fuisse exustos.

LXXXI. *Moloch* (inquit *Lyra super Levit: 18.*) erat
idolum.

idolum cupreum ad formam bovis factum, interius concavum, & in illa concavitate fiebat ignis, quousq; idolum esset, quasi ignitum & tum ponebatur puer inter manus idoli, & sacerdos tympana percutiens tantum sonitum faciebat, quod vox pueri morientis audiri non poterat, ne parentes compaterentur, sed magis crederent, animam acceptam à Dijs in quiete, & sine dolore.

LXXXII. Addit idem super Levit: 20. frequentius loqui scripturam de Moloch quàm de alijs idolis, tum quod multi circa hoc fuerint, inclinati, crediderintq;, quod ex tali puerorum oblatione consequerentur, quicquid postea vellent.

LXXXIII. Apud Ethnicos certè exurendi & comburendi liberos consuetudinem fuisse supra disputatione 3. monstratum fuit, & ex Zuingeri theatro lib. 4. vol: 27. § Humanæ victimæ, luculentius animadvertetur: præterea Sennacheribus DEVM, filiorum immolatione placaturus, ab iisdem interficitur, teste Reineccio, tomo 1. Syntagmatis de Monarch. Chaldaic & Assy: fol. 61.

LXXXIV. Huc referunt authores illud. 2. Reg: 16. 8. de Achazo, quod traduxerit filium suum per ignem secundum abominations Gentium, hoc est, ut 2. Par: 28. 3. declaratur, quod combufferit filios suos, hoc est, litaverit humanis hostiis, ut Pfacherus exponit.

LXXXV. Ac eodem modo illud Jerem: 7. 31 VT COMBURENT filios & filias suas igni, explicat Hieronymus. Et quid pluribus? Psalmus 106. 37. 38. omnem dubitandi ansam præcindit, cum ait, Sacrificaverunt filios, & filias suas Daemoni, & effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum & filiarum suarum, quos sacrificaverunt sculptilibus Chanaan & infecta est terra sanguine.

LXXXVI. Quibuscunq; autem rationibus filios Moloch ad imitationem Gentium sacrificarunt, sive prioribus undè idolatræ evadebant filii & filiæ, sive postremè unde homicidæ terribilissimi simul & idolatræ fuerunt ipsi parentes facti, meritò

מלך רעש

scilicet idolorum.
Causæ eorum aliqui suos liberos exusserunt.

Anno Christi 1500. in America usitata fuisse sacrificia humana, ex auctoribus recentibus de America constat.

Etiam Judæi exusserunt liberos suos.

Maledictio super eos qui liberos exusserunt.

Eccē, faciens, consentiens, conivens & non puniens & que puniuntur divinitus.

Gehenna.

Quis Deus fuerit Moloch.

Origo exustionis liberorum non est factum Abraham quod specialiter dicebatur mandata, nec tam perficiebatur: nec etiam Iephthae, qui filiam non exussit, sed celibatui mancipavit.

expertū sunt illud *Levit. 20. 2. Quicumq; è filiis Israel & peregrinis qui peregrinantur in Israel, dederit de semine suo ipsi Moloch, moriendo morietur, populus terræ lapidabit eum lapidibus.*

LXXXVII. Et addit: *Ego namq; ponam faciem meam in virum illum, & exterminabo illum è medio populi sui, quia de semine suo dederit ipsi moloch, ut contaminaret sanctuarium meum & pollueret nomen sanctitatis meæ.*

LXXXVIII. Gravè aliud adjicit: *Quod si abscondendo abscondat populus terræ oculos suos à viro illo, quum dat de semine suo ipsi Moloch, non interficiendo illum, tunc ponam ego faciem meam in virum illum, & FAMILIAM EIVS, & succidam eum & omnes qui fornicantur post ipsum, ut fornicentur post Moloch, è medio populi sui:*

LXXXIX. Non injuria verò priores modos detestabiliores pronunciaveris postremo, quia *in hoc brevissimis horæ minutis excarnificabantur liberi, in illis verò animarum salutem æternam amittebant.*

XC. *Locus idoli Moloch datus fuerat in valle Ben, seu filii Hinnom, qui etiam dicebatur Tophet à sonitu tympanorum de quo in thesibus supra, undè tandem CHRISTVS locum maledictorum & cruciatus vocavit Gehennam, & sub Moloch idolo delituisse demones dicopōdy dicitur *Levit. 17. 7. Psal. 106. 7. 38* qui mendaces & homicidæ ab initio fuerunt & istas abominationes gentibus ac Iudæis persuaferunt.*

XCI. Pessimè autem decepti fuerunt in his quibus sine dubio usi fuerunt vaccinationibus suis *si Deo placet vitulus in holocaustū, multo magis filius.* Sic enim ratio cultum divinum ipsa sibi eligens in teterrimas incidit & horrendas impietates. Cujus rei exempla nobis producunt diverisissimi *Monachorum ordines, & theobonæici* diversis temporibus excogitata.

XCI. *Evagrius lib. 23. c. 2. & Niceph. 14. 30.* testantur *Palestinae Monachos* dierum quinque & amplius jejuniis & laboribus

bus adeo semetipfos attrivisse, ut mortuis essent similimi, alios sese casualis inclusisse, adeo angustis, ubi nec cubare, nec se erigere poterant, alios cavernis ufos fuisse, alios radicibus uti solitos.

XCIIL. Huc quod intimam vestem habent cilicinam & carnis nunquam vescuntur *Carthusiani*, quorum multi ante tempus vitam hoc pacto sibi abruptunt, multi ut *Carmaldulenses* perpetuum praestant. silentium, nudis pedibus incedunt, humi cubant per convalles huc & per abrupta loca reptant, alij seu *Geuilevi* seu *Flagellantes* circa annum *CHRISTII* 1254. & 1350. (ut hodierni *Capuzini*) gregatim eunt, vestibus se exuunt, superne umbilicotenens nudi, capite tecto, ne agnoscantur, scruica nodosi humeros & pectus secant, & crudeliter se verberant, ut ex vulneribus & crebris ictibus liveant, sicque *DEO* sese expiatos putant.

XCV. Neq; est & fuit quovis tempore exiguus numerus adeo delirantium, quia tantam *Canonorum* regularium canodia olim 4555. in Europa, in Italia 700. fuerunt secundum *Polyd. & Volater.* unde cogitandi ansam capiamus, quantam hodie infinitam multitudinem seu ociosorum, seu maniacorum illorum reperire liceret.

XCV. Certè sicut sine scriptura & rationibus evidentibus hoc vitæ genus elegerunt: ira fustibus & virgis ex castellis expellendi & in ordinem redigendi erant, idq; magistratus politici virtute & autoritate.

XCVI. Perindè faciunt qui olim *Molocho* de semine suo dederunt, & qui post tot admonitiones hodiè genus illud vitæ amplecti suos & suas vel jubent vel connivendo permittunt, vel non prohibent vel non dissipant speluncas illas, cum possint.

XCVII. *Levitiici* 20. 5. facientes & non prohibentes isdem penis implicantur, cujus negotii latiore explanationem infra habebimus.

C. 3

Dein-

ἰερολογοποιεῖν
Monachorum.

Flagelliferi, &
hodierni Capuzini

Magnus numerus
omni tempore
à prima inventionem
eorum qui
ἰερολογοποιεῖν
delectantur.

Faciens & con-
sentiens.

*Otto species; idola-
triarum, quas
exercuerunt
Chananæi.*

*1. Divinantes
divinationes.*

*2. Hariolantes
ex meteoris.*

3. Augures.

*4. Præstigiato-
res.*

*5. Incantantes
incantationes.*

XCIIIX. Deinde adjiuntur aliæ idolatriarum & abominationum, Diabolicarum, quas Chananæi Ethnici frequenter exercuerunt, species octo, quæ non nisi ex diligenti vobum Hebraicarum consideratione & quidem cum exemplis alicubi in textibus sacris collata declarari poterunt.

XCIX. In prima nominatur, כֹּסֶם קֶלָמִים Kofem Kelamim, divinans divinationem, & quis sit ille habendus, ex illo Mich. 3. 6. Erunt nobis tenebra pro visione, concluditur, nimirum, qui sine Phycis causis vaticinatur futura, quasi divinas de iisdem visiones & revelationes accepisset: sive fiat vaticinatio ista per verba, sive per imagines in Crystallis, speculis, annulis, unguibus &c. exhibitas, utrinq; diabolo invitationi vatis obtemperante & materiam sermonis quaesiti vel specierum visillum expetitarum suppeditante.

C. In secunda מַעוּן Meonen (derivatus ab interpretibus quibusdam ex עָנַן obnubilavit, unde nubium descendit nomenclatio עָנַן) poterit desiniri, qui ex tonitribus & fulminibus hariolatur: in tertia מַנְחֵם à מַנְחֵם auguratus est, in græco redditur ἀνὴρ ἄσπετος ubi ἀνὴρ avem denotat, erit ille, qui ex alitum volatu & cantu vel tripudiis, rerum futurarum indicia capit.

CI. In quarta מַכְשֵׁף proprie putatur esse præstigiator, qui ope diabolorum species visiles oculis astantium quo ad colorem & magnitudinem, &c. objicit alias, quam quæ ex naturæ non impedita actione & veritate revera sese iisdem insinaturæ fuissent:

CII. In quinta חֹבֵר חֹבֵר chober chaber, incantans incantationem, qui certis rhythmicis verbis, quibus nomen DEL & signum crucis miscetur, & aliis characteribus, herbas, animalia, hircos, gallos, ligna, cribra, secures, specula, libros, radices, & alias res operationibus hyperphycis, non ijs propter quas divinitus sunt conditæ, consecrat & destinat, Diabolo seu per præstigias seu revera procurante, quisquis sequitur, effectum.

Ideo

CIII. Ideo autem canendi vel cantandi nomen habuit hæc species, quia ad rythmum recitabantur adjurationes & evocationes Satanæ, ne, quod extra carmina & cantus plus quam facilius fieri solet, error committeretur. In evocando enim errantes & hallucinantes verberibus excipere servos suos solitum fuisse dæmonem, ex magorum veterum & recentium relationibus habemus. Serio enim à suis coli voluit ipse quoque.

CIV. In sexta **שְׁכוּל** schoel ob, rogans spiritum, qui in laguncula aut utre adjuratus præbet inde responsa ad quaestiones propositas: & quidem modo per os obsessi, modo ex obsessi pedibus, dorso, pudendis, sæpè sermone peregrino & obsessis penitus ignoto: græcis dictus **εγγαστριμβος**.

CV. In septima **עֲבֹתֵי** ubi in græco dicitur **περὶ τὸν οὐρανόν**, qui res præter communioem naturæ ordinem in cælo, aere, plantis, animantibus, sacrificiis prognatas futurorum eventuum præsignificationes esse profitetur & exponit.

CVI. In octava denique **Νεχρομαντις**, qui certis ritibus & sacrificiis animas mortuorum evocat ac de secuturis percontatur, licet animæ mortuorum revera non queant revocari. Quicquid autem horum factum fuisse legitur, id omne quomodo Diabolis ascribendum veniat, postea monebitur.

CVII. **UT AVTEM APERTIVS** videant omnes, qualem cultum Diabolorum Chananæi exercuerint, post vocabulorum qualemcunq; interpretationem ostendendum restat, quanquam ineptiæ singulis speciebus idolatriæ istius subjacuerint.

CVIII. Ad primam igitur pertinuerunt, qui multa vel manifesta habuerunt fœdera cum Diabolis, ut fuerunt omnes, quotquot oraculis Ethnicis procurandis præfuerunt Sacerdotes, qui rerum amissarum, furum, adulterorum, homicidarum, locorum, ubi laterent, imagines exhibuerunt,

ope

6. Pythones

7. negromantiæ.

Necromantia, corrupte nigromantia dicitur, unde omnes magi postea appellari ceperunt Schwarzmagister.

Exemplis vaticinantium ex pacto inito cum Diabolo.

ope Diaboli in crystalis, speculis, poculis, aqua repletis, annulis, unguibus, securibus, aere &c.

*Cur in crystalis
sepe hominum
dorsa & non fa-
ciem monstret
Daemon.*

CIX. Id quod *interdum* præstare potuit Sathan, quoties præcedentibus actionibus ipse interfuit, vel de iisdem aliquid ex sociis suis percepit: *interdum* tamen obvertit in speculis hominum dorsa, quia nec vidit nec ex sociis Dæmonibus facta vel auctores accepit.

*Mulhi innocen-
tes in iudiciis
imperatorum af-
fliguntur.*

CX. *Item* sæpenumerò, quod experientia docuit, in gratiam interrogantium innocentes monstravit & suspectos reddidit, unde cautos decuit esse iudices, præsertim in veneficiis dijudicandis, quod sæpenumerò ex hac futili & falsa suggestione Diaboli mulieres pias & nequaquam reas in pericula incidisse constat.

*Ethnici ex
fulminibus vati-
cinitia captarunt.*

CXI. Ad *secundam* attinuerunt, qui fulgura & tonitrua consulebant, num vel in leua parte sive boreali parte cæli aut impari numero intonuisent, num ex ortu emissa, cæli circumacta, in eandem partem rediissent, num nubibus excussa à terra resiliissent, & crebris in sublimijgnibus fulsissent, num fulgura in dextram à sinistra emicuisent, *utrum* verò ab occasu increpitaissent, aut per septentrionem in occasum transcurrissent, aut pari numero desissent, *quæ ita ex usitatæ fulminibus & fulguribus vel summam felicitatem à Dijs vel diras calamitates sibi & alijs portendebant.* Sæpè Dæmon in auribus ipse sonos similes tonitruibus excitabat, & eventum quem præcivit, illa complebat, quæ exposcebantur, ut hoc pacto religionem illam suam inter Ethnicos factam testam confirmaret.

*Præstigio dæ-
monum inter mi-
scetur ubi.*

CXII. Ad *terciam* spectarunt, qui eventum prænunciarunt ex avium, *ut picarum, corvorum, noctuarum* volatu, garritu, pastu, ex pecorum quorum agmina Spartani secum hoc sine in bellum ducebant, colore, lacte, catulis, voce, pastu, congressu, accessu, ad locum sacrificii, morte, extis, &c.

*Auguriorum
æmpla.*

Sic

CXIII. Sic sine his nihil superstitioni Chaldaei aggrediebantur, nisi prius pullos hanc ad rem nutritos emitterent & caveis, & ex iis, cum pulte cibarentur, varia observarent. Si non exhibant, vel nimis tardè vel tandem non comedebant, vel cum strepitu alarum respuebant alimenta, vel recurrebant, vel avolabant (prout à Dæmone agitabantur) tum à miseris omnia negocia suspensa vidisses. Toto autem genere ab his distare novimus, quando mutationem aeris, adventum diei, aestatis, hyemis, ex avium &c. motibus, cantu, volatu quandoq; prædicunt Physici.

CXIV. Ad quartam referendi fuerunt Magi Pharaonis *Exod. 7. & seqq. capp.* qui omnia *similiter* fecerunt, sed *Pharaonis*, sicut apparet ex eo quod tandem pedicularum speciei seu *Pharaonis* in oculis Aegyptiorum producere prohibentur.

CXV. Quibus similes sunt, qui adhuc hodiè ostentant imagines galli trahentis ingentem trabem, ex dæmonis oculos spectantium præstringentis auxilio, cum verus gallus nihil nisi filum straminis ore suo gestet, unde pii talibus spectaculis interesse non debent, item cum annis retrorsum fluere, terra moveri, nubes pelli, ventus excitari, Luna cælo deduci videtur, cum noctu per aerem sese ferri, cum Diabolis saltare, convivia agitare multi & multa somniant, cum fingunt se mutari in feles & lupos, putant se posse tempestates veras progignere, & sedare, pro lubitu suo, cum imminentes saltem ipsis indicentur à Diabolo, cum sapè alter in hypocausto videt atrum canem, alter nihil.

CXVI. Ad quintam accensendi fuerunt, qui per incantatos hircos ablentem & cunctantem sponsum domum redire compellebant, id quod interdum fiebat *Pharaonis*, interdum *revera* Dæmone ex permissione divina hominem promovente, sicut etiam apud Theocritum maritus revocabatur domum per incantatam iugem.

D

Item

Physice prædictiones concessæ.

4 Magi Pharaonis non revera exhibuerunt miracula, sed fuerunt præstigiatores.

Adhuc usitate præstigio.

Curaciones &
procuraciones
multarum rerum
magica.]

Sept in uno in-
diuiduo concur-
runt aliquot he-
cietis idolatrie.

Quomodo da-
mon possit hu-
mores miscere.
&c supra osten-
sum est disserta-
tione quinta.

6. Pythones

7. Chaldaei, su-
perstitiosi Astro-
logi.

8. Ferem: A signis
caeli nolite me-
suere.

Non affo ibenda
sunt venoris
causis quae pen-
dent ex propin-
quis.

CXVI. Item quando morbos pecorum vel hominum, im-
potentiam coeundi &c: curabant adjurationibus & incan-
tationibus, nimirum cum desinebant ipsi ledere & nocere Diabo-
li, ut ita sanare putarentur: sicut incantationibus & aliis in-
fra vel supra limina positis & defossis, quae per se non sunt
venenosa satis, ulcera tabifica in hominibus vel brutis, odia
& amores procurabant, ubi Diabolus efficiebat ea ex pacto, se-
cundum primam speciem, quae incantator ipse imprecabatur, sicut
ille exclamabat, Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

CXVII. Interdum quidem veneno nocebant, sed illud
proprie non est magicum verum alio respectu malitiosum.

CXVIII. Interdum hoc pacto mortem pecorum & ho-
minum causabantur DEO indulgente: interdum in lege-
tem erucas & pulices in animalia & similia insecta cogebant,
Daemonibus vel revera id facientibus, vel iterum Phantasmatis
ludentibus.

CXIX. Ad sextam referendi fuerunt nimis multi in locis
oraculorum Ethnicorum, a spiritu maligno fatidico occupati,
quales erat Pythonia in Endor. 1. Sam: 28. 7. & altera Act.
16. 16. habens spiritum Pythoniae, quae magnum questum prebe-
bat Dominis suis divinando.

CXX. Ad septimam computati fuerunt Chaldaei, qui o-
mnium ingeniorum, voluntatum, inclinationum, actionum,
contractuum, conjugiorum, liberorum, divitiarum, pauper-
tatis, felicitatis, infelicitatis, horae mortis, generis mortis, an-
norum atatis, itinerum rationes ex dadeua tympois Zodiaci,
& ex constellationibus reddebant, sine respectu omni ad DEI
vel remunerantis, vel punientis quosdam providentiam, sine re-
spectu ad voluntatis humana libertatem a qua multa prodire,
quae falso astris ascribebantur, nedum respectu ad causas alias, ut
quod multi fuere furaces, quia gravidae matres furtis aut si-
milibus delectabantur, quod Tiberius & Caligula secundum
Ioan-

Ioannem de Lacerda in lib. de mulieribus exhibulis & crudelibus nutricibus bibacitatem contraxissent & crudelitatem, non ex astris.

CXXI. *Veram astrologiam ut sanæ Physiologiæ partem, quæ sese intra τὸ δουρεὸν & intra τὸν ἄρσενον tanquam duas optimas metas continet, in medicina, in quotidiana valetudine curanda, in æconomicis, agricultura, piscationibus, re pecuaria &c: magnum usum habentem calculo nostro non stringimus.*

CXXII. Hujus classis fuerunt & sunt *Zigani*, colluvies hominum quorumcunque ex variis nationibus ad sese diffugiens recipiens, & de quæsitis futuris vaticinans, vel ex manuum inspectione, vel ex aliis non Physicis planè inepto modo.

CXXIII. *Hujus classis fuere, qui quævis somnia fatidica pronunciarunt, & imprimis illi qui victimarum pellibus inclusi & addelubra idolorum dormientes talia somnia captarunt. Voluit nimirum Simia Satan DEUM emulari, qui Iacobo, Iosepho, & Pharaoni hoc pacto eventura revelabat. Vbi iterum Physica somnia suis relinquimus æstimanda doctoribus; de promiscuis vero non immerito usurpamus illud Ecclesiastæ c. 5. Vbi multa somnia ibi multe vanitates, tu vero time Deum.*

CXXIV. Huius item classis fuere *sortilegi*, qui 1. extra casum necessitatis & 2. suspicionis 3. sine consensu patrum, 4. credentium sortes à regi DEO, vel sine precibus, ubi DEO nihil præscribitur, & 5. sine data promissione, quod in eventu acquiescere vellent, ad sortitionis censuram confugerunt, cum scilicet res dubias consilio & deliberationibus præmissis expedire potuissent. *Verbi causa, qui hac ratione voluerunt autore s criminum clam designatorum investigare, quo pacto multi sine dubio innocentes perierunt.*

Veræ Astrologiæ limus.

Zigani omnium nationum præsertim vicinarum nobis colluvies.

De vaticinationibus ex somniis.

Sortes quæ prohibita, quæ & quibus conditionibus permisse.

Fonas quomodo
sorte reus depre-
bendatur.

Sortes quando
adhibenda.

Ineptissime ine-
ptie in eligendis
uxoribus, quas
consilio præce-
dente eligere de-
cet.

s. Species vari-
ciniorum ex
mortuis.

Samuel revoca-
tus ex morte per
Pythoniſſam que
modo.

Quomodo DE-
VS odio profe-
quatur & puni-
at veteres & ve-
ntes idolatrias

CXXV. *Iudi.* Etsi autem hac in parte itidem peccarunt Ethio-
nici Iona, tamen propter singularem causam DEVS e-
ventum mirabiliter moderatus fuit, & Iona ipso confitente
in apricum produxit veritatem.

CXXVI. *Alia ratio est, cum in hereditatum distributione
& in designandis Ducibus & primis in vasoribus oppidorum op-
pugnandorum ad sortem descenditur, ne alteri plus quam al-
teri, vel favere vel invidere vidantur, aliqui distribuentes he-
reditatem seu munera illa bellica.*

CXXVII. *Quid igitur sentiendum sit de doctissimis viris
Thrasibulo Cursenero & de Petro Kesseler in uxores sibi eligen-
tibus, quamcumque primam quisq. in via sua sibi esset habiturus ob-
viam, quorum ille pauperem bonam, hic vero mendicantem
accepit istiusmodi, a qua superbe & inhumaniter tractatus
fuit, apud Zuing: vol: 29. § Delectu incerto, ex his ipsis qua-
libavimus, a quibuslibet satis aestimabitur.*

CXXVIII. *Ad ultimam spectarunt, quotquot qua five-
runt futura ex mortuorum spiritibus, quos peculiaribus cere-
moniis, oblationibus & precationibus exciere solebant: nimi-
rum Demones sese fistebant sub forma & imagine mortuorum, ut
quos optime in vita noverant & observaverant, & exprimere
poterant, statura, vultus, voce &c. Huc proprie pertinet exem-
plum Pythoniſſe revocatus Samuelis imaginem ope Diabo-
lica ex inferis, ut putabat ipsa vere i, Sam: 28.*

CXXIX. *Huc pertinuerunt nocturna spectra, apparitiones
spirituum, que sub Papatu contigerunt, ubi conquerebantur sub
nomine animarum de purgatorii cruciatibus & missas pro
sefe aut alia fieri postulabant: quo ipso pacto in immensum
amplificata & latissime propagata fuerunt superstitiones &
idolatriæ Pontificiæ plurimæ.*

CXXX. *De his igitur idolatriis universis & singulis duo
DOMINVS pronunciat 1. quod sint abominatio, & deloy-
mu*

ua, seu quod vult Hebraica origo, talis res putida, putrescens, fetida, quam (ut nec homo putredinem) DEVS ferre nequeat. Ecce quam diversum sit iudicium DOMINI à iudicio nostro. Abominale vocat & iudicat ipse, quod ratio nostra leve & ridiculum esse putat.

CXXXI. 2. *Quod propter has abominationes ejiciat ipse Chananæos à facie sua, seu ut Levit: 18. 25. 28. & 20. 20. habetur, quod eisdem terra evomat, sicut os & ventriculus cibos putidos receptos statim rursus evomit. Ergò nullum est dubium, hodiè quoq; bella, incendia & similes calamitates universales, quibus hominum ades & bona evomuntur & in nihilum redduntur, esse pœnas tum aliorum peccatorum, tum idolatriarum ejusmodi adversus primum præceptum.*

CXXXII. *At inquires, quid ista magni nominis pœnas mererentur, cum nullius negotii sint ipsa delicta: sed attentius quæso rem considera & videbis quàm plurimum detrahant ea providentiæ divinæ, cum vel casu quavis contingere, vel ex solis hominum & Diabolorum molitionibus fieri existimant, ideoq; in dubiis & desperatis non apud DEVM, sed & apud Diabolos vel apud solas alias creaturas auxilium & consilium quærunt stolidi & insipientes homines.*

CXXXIII. *At, rursus inquires, quid istis admonitionibus hodiè opus esse censueris, cum inter Christianos jamdudum ea omnia evanuerint.*

CXXXIV. *O utinam res illa sese hoc pacto haberet. Sed primum consule domesticam fermè quamvis experientiam, deinde lege D. Lutherum super 1. præceptum in tom: 1. Lat: Witeberg. justè conquerentem de illis, qui conceptis verbis & certis signis noverunt consecrare, id est, execrari gladios, tela, bombardas & omne ferrum, ne ab illis sive in bello, sive alias laudantur, de veneficis, quæ infantes & agrotos mirabilibus modis, benedictionibus & adjurationibus &c: vel quotidie, & ubivis*
D 3 *curant*

Hæc pœci volunt agnoscere & fateri.

Objeccio: levitæ sunt, ex somniis, volatu avium, exq; similibus vaticinari.

Objeccio.

Responsio.

Experientia omnium locorum, & horarum monstrat, etiam hodie multa idolatrica ex Chanaanis & aliis Ethnicis idolatriis inter Christianos reliqua reperiri.

In concionibus etiam idolatria hactenus exposita saepius taxanda.

EX XVIII
DEVT. DE
MAGNO
PROPHETA.

Magnus Prophetam in Deuteronomio est nullus alius nisi solus Christus.

Contextus capituli XVIII. loquitur in genere de multis futuris Prophetis.

curant, litteras certo die scriptas de collo suspendunt, qui certis signis pecora à lupo, peste, igne, aqua volunt servare, qui ignes & aquas volunt adjurare, qui dies Aegyptios observant in profecti-
onibus, in reditu, in negociis, in vestibus, novis induendis, qui baptizandis pueris verbenam, caseum & alia alligant, in curationibus ter circa domum currunt, & in numero spem auxilij collocant, qui domesticos habent & familiares lares, qui prorsus cum Damone sedus ineunt, & quid non suppeditatura est quotidiana experientia, Desino: nimis multa praxis quotidiana monstrabit reliqua superesse ubivis apud plurimos ex veteri idolatria.

CXXXV. Hi autem quomodo & quoties corrigendi sint, præter illas objurgationes jam recitatas & usurpandas, disputatione quinta diximus.

CXXXVI. Nunc ad locum alterum intermedium capituli 12. Deut: descendimus, ubi promittit DEVS, se Prophetam à medio Israelitarum suscitaturum, quem debeant audire, juxta omnia quæ postularunt in Horeb, & se requisiturum ab eo qui illum Prophetam, in cujus ore verba sua DOMINVS posuit, non audierit.

CXXXVII. De quonam Propheta hic locus Deuteronomii sit accipiendus, SPIRITVS SANCTVS interpretatur ipse Act: 3. 22. & 7. 38. atq; ex sermonibus Samaritanorum Iohan: 4. 42. & alibi nimirum Iohan: 6. 14. ex sermonibus 5000. cibatorum facile colligitur.

CXXXVIII. Ac quia etiam CHRISTVS ipse dicit, Iob: 5. 46. Mosen de se vaticinatum esse, sine dubio hic textus principem locum in toto Mose obtinebit. Sed videamus ipsius membra ordine.

CXXXIX. Primò omnium à vers. 15. usq; ad finem capituli prædicantur & promittuntur Israelitis Prophetæ multi in genere, quales etiam plurimos tandem acceperunt, scilicet extraordinarios ministros, doctrinæ, & morum reformatores,

res,

res, sub quo tamen multitudinis & varietatis Prophetarum prætextu multi falsi sese insinuaverunt, ut apertè hoc loco inquitur, sub finem capitis.

CXL. Deinde promittitur in specie Prophetæ secundum ea, quæ petierunt à IEHOVA in Horeb, in die congregationis, dicendo, *Ne addam audire vocè IEHOVÆ DEI mei, neq; ignem magnum istum videam amplius*, (scilicet, ut hæcenus vidi) & moriar.

CXLI. Duo enim petierunt à DEO in monte Horeb. 1. nè tum DEVS amplius per se, sed per Mosen ipsos alloquatur Exod. 20. 19. id quod etiam ab illo tempore in deserto factum fuit. 2. ut Prophetam de gente sua & de fratribus suis, mediatorem inter DEVM & homines tam insignem, sicut tunc erat Moses, ipsis suscitaret. Deut. : 18. 15.

CXLII. Ex occasione igitur primæ petitionis profluxit liberalissima pollicitatio, quod DOMINVS Prophetas subinde apud eos sit excitaturus, qui 1. per visiones, dum aliquid Prophetæ corporalibus oculis objicitur eventurum, 2. per figuras in somnijs visas, dum imaginaria, ut nos in somno & somnio percipimus, futura monstrantur, 3. perq; similes revelationes internas, ut per ænigmata, ubi aliud videtur, aliud significatur. 4. per familiare alloquium DEI, ex ipso spiritu omnipotentis veritatem de futuris sint accepturi, & patefacturi Num. : 12. 6. 7. 8.

CXLIII. Plurimum autem discriminabantur Sacerdotes & Prophetæ, siquidem Sacerdotes semper, sibi invicem succedebant, in cathedris ordinariis docebant, sed Prophetæ successionem aliquam non eligebantur, verum extraordinarii erant, ita ut interdū longo tempore nullum haberent Prophetā Iudæi.

CXLIV. Præterea Sacerdotes omnes nō nisi ex tribu Levitica ordinabātur, sed Prophetæ interdū erant ex aliis tribubus, ut Daniel ex tribu Iuda Dan. : 6. neq; etiā Prophetæ sacrificia reliquaq; administrabāt, sed pro tēporū, corruptionis doctrinæ,

morum

Capite XVIII.
Deut. VNVS
INSIGNIS
Propheta prædicatur,
Christus.

Duo, Iudæi in monte Horeb à DEO petierunt.

Quomodo prima petitiō Israelitarum in Horeb fuerit divinitus exaudita.

Differentia Sacerdotum & Prophetarum in veteri instrumento.

morum, calamitatis immittendæ aut finiendæ ratione ad docendum, carpendum tum Reges tum Sacerdotes & plebem & ad prænunciandum mittebantur.

CXLV. Deniq; *ordinariis Sacerdotibus* nihil erat proclivius, quàm errare & labi: *Propheta* verò ab omnibus nãvis in doctrina profus erant immunes: *Isti* etiam sustentabantur ex publicis: *hi* vero nequaquam item.

CXLVI. Sub his, igitur speciosissimis conditionibus, quæ Prophetis magnam conciliabant auctoritatem, apud omnes populos, omnino multi gloriæ cupidi & rerum novandarum avidi aut principum gratiam captantes 1. Reg. 22. sese Prophetas mentiebantur, qui quomodo cognoscendi, vitandi, & puniendi fuerint ex *Deut. 13.* & ex fine hujus capituli monstratum fuit disputatione 4. & 7.

CXLVII. *Ex occasione secunda petitionis* quæ à priore omnino est diversa, *Propheta* magnus, qualis fuit ipse *Moses*, cum quo reliqui nulli adeo, conferri rectè potuerunt, ipsis prædicatur & promittitur.

CXLVIII. Et quidem *Moses* hic magnus *Propheta* intelligi nequit, utpote qui non expectari poterat, cum ipsis jam dudum fuisset datus & præfectus: *de alijs præter Mosen & CHRISTVM itidem accipi non potest*, quia nullus unquam fuit tam insignibus modis conferendus, cum *Mose* ex omni *Prophetarum* classe, atq; solus *Christus*, *Mosen* tamen infinities superans.

CXLIX. Hanc sufficientem & validam partium remotionem cum videant hodierni *Judai* à nostro *Messia* abhorrentes, locum hunc ipsum *de Iosua* *successore Mosi* interpretantur, idq; expressè contra veterem propriam ipsorum traditionem, quæ recensetur à *Galatino* de arcanis *Catholicæ veritatis lib. 8. c. 7.*

C. L. Summa igitur hujus posterioris petitionis fuit, cum
videt

Quomodo secunda petitio Israelitarum in monte Horeb exaudita fuerit à DEO.

Magnus Propheta Deut. 18 non est Moses aut alius quis vulgaris Propheta.

Magnus Propheta Deut. 18 non potest esse Iosua.

viderent per tonitrua & fulgura, per nubem densissimam super montem totum fumantem, per clangorem buccinae intentissimum, per commotionem totius montis ardentis & fumantis Exod: 19. omnibus Legum decreta non servantibus, mortē intentari, quòd mox eodem momento Moses cum tota congregatione Israel & tota congregatio Israel una cum Mose petierit à DEO, ut ipsis juxta priscas promissiones Adæ, Abrahamæ, Iacobo & aliis patribus toties repetitas venturum Messiam maturaret, quem omnes Mose ipso longe sanctiorem & perfectiorem futurum sciebant, quem Moses ipse amicus DEI, populi fidelissimus impensissimè & in momenta non desiderare non poterat.

CLII. Quin immò cujuslibet esto iudicium, annon rem acu tangant interpretes quidam super hac verba Exod: 4. 13. mi Domine mitte queso citò quem mittes, (in quibus Moses impeditiorem & tardiorem linguam suam prætendens alium eloquentiorem & aptiorem ducem egredientium ex Ægypto designari petit,) qui putant, hoc ipso etiam loco Exodi. 4. 13. petisse Molen de CHRISTO statim mittendo & operi educationis ex servitute Ægyptiaca præficiendo, siquidem cum is ab exordio mundi fuerit expectatus à sanctis omnibus, tanquam verus liberator gentis Israeliticæ, ut nimirum is jam tum citò perfecta liberatione oppressis in Ægypto occurreret, si placeret DOMINO, & populum ex tyrannico jugo eriperet I P S E & non alius.

CLII. Sed audiamus descriptionem istius magni Prophetæ huic gravissimo loco Mosaico insertam.

CLIII. Primò igitur omnium promittitur Prophetæ (scilicet post Adami & Noach & Semi lineam Gen: 3. 15. & 5. & 11.) de gente Iudaica & de fratribus istius gentis, hoc est non ex aliarum gentium, nisi ex Israelitarum sanguine & semine procreandus & prodeundus Gen: 1 23. & 12. 18. & 22. 18. Act: 3, 25.

Occasio, & causa, cur petierint Messiam in Horeb Israelita.

En Rom. 4. 15. lex iram operatur, Galat. 3. 24. paedagogus in Christum.

Moses etiam antea petit Messiam mitti, qui sui loco potius populum liberaret ex Ægypto, egredientem præcedere, & in terram promissam introduceret.

MAGNVS Prophetæ nasciturus ex gente Israelitica, non ex alia.

CLIV. Id quod nequaquam in illam interpretabimur partem, quasi DEUSTUM solos Israelitas olim sibi Ecclesiam delegerit, prateritis reliquis gentibus omnibus, tum propter singularem aliquam pietatem & sanctitatem hujus populi ex ejusdem semine Filium incarnari voluerit.

CLV. Nam superioribus disputationibus planissime probatum dedimus, singulis seculis inde ab initio mundi *vocationem DEI* ad salutis aeternae donum gratuitum percipiendum fuisse universalem, deinde apud Matthæum *cap. 1. 5.* in ferie genealogiae CHRISTI aliquod *semen gentium credentium* expressè intermixtum reperitur, in Rachab & in Ruth.

Prima causa cur
Christus debuerit
ex una certa
stirpe Israelitica
nasci.

CLVI. Principalis causa electae gentis Israeliticae, ex qua nasceretur Messias, est, quod toti mundo proponere voluit DOMINVS certum locum, in quo una cum Scripturae divinae deposito SPEM & DESIDERIVM illud gentium quaereret, expectaret, amplecteretur. Atq; ita secundum Christum salus ex Iudæis est *Iohan. 4. 22.* ita Israelitarum est adoptio, & gloria, & foedera Legis, & constitutio, & promissiones, & patres, & ij ex quibus CHRISTVS, quoad carnem, secundum Apostolum *Rom. 9. 4 5.*

Altera causa,
cur Christus debuerit
ex certa
una stirpe, Israe-
litica nasci.

CLVII. Deinde iccirco etiam ex stirpe certa promittitur magnus ille Propheta, ut certum esset, Messiam nobis hominibus quoad carnem per omnia æqualem excepto peccato futurum. Idq; asserendum est adversus hæreticos, qui negarunt CHRISTVM ex semine David natum, qui sine vera carne phantasticum hominem, CHRISTVM apparuisse somniarunt, qui delirantes docuerunt, CHRISTI carnem de caelo per uterum virginis tanquam radium Solis penetrasse.

Caro Christi verè
ex Maria virgine
desumpta fuit.

CLVIII. Hos omnes refutat locus Mosaicus, monstrans magnum illum Prophetam fuscitandum de medio fratrum suorum, & suffragatur novum instrumentum, *Matt. 1. 16.* quod
sit

fit EX Maria genitus: v. 20 quod fit IN ea genitus: & Luc. 1,
37. dicitur, Ecce CONCIPIES IN VTERO: & v. 35.
NASCETVR EX TE & v. 42 FRVCTVS VEN-
TRIS MARIÆ, nimirum ut habet prima promissio Gen:
3, 15. SEMEN mulieris &c:

CLIX. DEINDE talis promittitur magnus Prophe-
ta, in cuius ore positurus sit DEVS verba sua, ut loquatur ea
in nomine suo (DEI:) qua de causa ejusdem contemtum ipse
quod (DEVS) ab omnibus sit requisiturus. Id quomodo fa-
ctum fuerit, novi instrumenti Scripturæ elucidabunt.

CLX. Sic enim Baptista inquit de ipso Ioh: 3, 34. Is, quem
misi Deus, verba Dei loquitur Ioh: 5, 19. Amen dico vobis, non
potest Filius à se ipso operari, nisi viderit patrem operantem, qua-
cumq; enim ille facit, hæc etiam Filius pariter facit. Ioh: 6, 38. de-
scendi è caelo, ut faciam non voluntatem meam, sed voluntatem
ejus qui misit me. Ioh: 8, 26 Ego quæ audivi à Patre hæc loquor in
mundo, & v. 38. Ego loquor quod vidi apud Patrem meum.

CLXI. Nam verò si verba Scripturæ huc usq; commemo-
rata accommodaveris ad dicta & facta CHRISTI, talia
ea fuerunt, super quibus tanquam singulari modo divinis,
homines percellabantur Matt: 13, 54. Marc: 6, 2. Luc: 4, 22. si-
quidem omnibus ad omnia interrogata appositissimè & suf-
ficientissimè respondebat, omniummq; ora obturabat Luc: 2,
47. Matt: 22, 22, 33, 34. 46. id quod in omnibus controversis so-
la Scriptura & vox patris, nulla verò nulla, nulla unquam ratio-
nis humanæ quantum vis subtilissimè excogitata & compre-
hensa præstabit argumentatio.

CLXII. Ac de miraculis ejusdem etiam perspicua & a-
perta extant testificationes: Ioh: 9, 31, 32. & 11, 45, & 12, 42. &c:
& alibi sapius, utpote ex quibus miraculis seu operibus irre-
fragabiliter convincebatur & convincitur, esse hunc Pro-
phetam magnum in una eademq; persona DEVM & ho-
minem.

Christus SE-
MEN mulie-
ris.

MAGNVS
Propeta habet
verba DEI po-
sita in ore suo.

Qualia verba po-
sita fuerint in
ore Messie.

Verba divina
singulari modo

Opera divina
singulari modo.

minem, *Ier: 23. 6. Osee. 15. 7. Rom: 9. 5. 1. Tim: 3. 16.* adeoq; duas illas naturas divinam & humanam in illa persona unitas ἀνω-
 γιστως & ἀδιασπαστως adversus Nestorianos & Calvinianos, ἀγγέ-
 λως & ἀνοχηύτως, adversus Eutychianos & Schwenckfeldia-
 nos, atq; ex illa unione consecutam communicationem idio-
 matum non verbalem, non Physicam sed personalem seu realem
 adeo ut caro ipsa sit ditata omni potestate, scientia, omnipræ-
 sentia, & reliquis divinæ majestatis magnalibus. *Es. 9. 6. 7. &
 11. 1. 2. Dan: 7. 13. 14. Matth: 11. 27. & 18. 20. & 28. 18. Colossi 2. 9.
 Iob: 3. 34. ut infinita veteris & novæ Scripturæ testimonia alia
 nunc prætermittamus.*

MAGNVS
 Propbeta pro-
 missus longe an-
 te suam incar-
 nationem extitit.

Illustrissimum
 veteris instru-
 menti testimonium
 pro astruenda
 Trinitate.
 Quis AN-
 GELVS Es.
 6. fuerit, qui po-
 pulum ex Ægy-
 pto eduxisse scri-
 bitur.

CLXIII. Is igitur hoc ipso in loco promittitur magnus
 Propbeta, definito suo tempore appariturus in carne, qui
 jam antea cum Patre & SPIRITV SANCTO, ut nunc alius
 non assurgamus, populum suum ex Ægyptiaca servitute libera-
 verat & eduxerat *Es. 63. 7. 8. 9. 10. 11. quod Esaiæ illustrissimum u-
 num est. Veteris Testamenti pro Sacrosancta Trinitate astruenda
 Testimonium*, repetens argumentum beneficii educationis ex
 Ægypto, & expressè nominans, DEVM seu IEHOVAM 2.
 Angelum faciei ejus & 3. Spiritum sanctum ejus.

CLXIV. Eth autem negari non potest, innumerabilia crea-
 torum Angelorum agmina interfuisse educationi ex Ægypto &
 promulgationi Legis in monte Sinai. *Act: 7. 54. Galat: 3. 19. Heb:
 12. 22* tamen eruditè versum 19. in 14. c. Exodi ponderat Retch-
 linus lib: 3. Cabala, & querit, cur non sicut aliibi scribatur eo
 in loco Mallach Elohim, sed Ha Mallach Elohim, præfixa ni-
 mirum nota & peculiari signo magnæ rei: *Ille angelus DE-
 ORUM seu Angelorum, vel ut nos communiter loquimur,
 Ille angelus angelorum.*

CLXV. Scilicet illud factum est, quia in historia egres-
 sus fit mentio plurium personarum divinarum quàm unius.
 Exodi enim 3. Angelus (*scilicet illius qui ipsum misit*) in rubo
 apparet

apparet, qui Mosen alloquitur & ad Pharaonem ablegat, qui ait, SE tanquam verum DEUM cum Patre mittente vidento vidisse afflictionem populi in Ægypto, SE exaudivisse gemitus & suspiria Israelitarum tanquam SVI populi, SE descendisse ut liberet eos, & aliquoties addit, SE esse DEVM patrum, scilicet DEVM Abraham, DEVM Isaac, & DEVM Iacob. Id quod nunc per species & exempla revelationum aliarum in quercubus Mamre Gen: 18. in campo Samariæ Gen: 28. quod poteramus, non declarabimus.

CLXVI. Ridiculum autem est, quod Photiniani fingunt Angelum creatum sterisse in medio rubo mutum & ex illo locutum fuisse DEVM ipsum. Ecce tam firmum fuit hoc pro divinitate filij argumentum & dictum, ut Sommerus aliud quod responderet non habuerit. Sed hoc ipsum de quo nunc egimus, ex Exodo repetit & celebrat Esaiâ c. 63. de eodem Angelo, quod ipse tanquam increatus, sed missus olim salvos fecerit Israelitas, & quod ipse non propter amorem & mandatum alterius, sed propter amorem SVM, & propter indulgentiam SVAM eos redemerit, portaverit & rulerit cunctis diebus seculi.

CLXVII. Quibus ipsis (ut in eadem historia educationis ex Ægypto permaneamus, tanquam in typo liberationis ex spiritali Ægypto per CHRISTVM factæ, ad quam locus Deut: 18. in primis spectat) assentitur Apostolus. 1. Cor: 10. Ne tentemus CHRISTVM sicut quidam eorum tentarunt, & à serpentibus ignitis perierunt.

CLXVIII. Necessariò autem subaudiendum esse nomen CHRISTI in posteriori membro, nè tentemus CHRISTVM, sicut quidam eorum tentarunt, scilicet CHRISTVM, ex proximè antecedentibus & consequentibus patet, ubi nunquam aliud repetitur in posteriori membro, quod non fuerat prius in priore assumptum. Sic enim inquit Apostolus:

E 3. Ne

Qualis Angelus alloquitur Mosen ex rubo.

Quomodo Angelus nominat se Deum patrum Exod: 5.

Sommerus Antitrinitarius quid respondeat ad testimonium Exod: 5. pro divinitate Filij Dei.

Propheta magnus Deut: 18. propter nihil aliud promittitur, quam propter spiritali liberationem solius mundi.

*Nè concupiscamus, sicut quidam eorum concupi verunt, nè idola-
tra efficiamur, sicut quidam ex ipsis in cultu vituli vel idoli au-
rei ex sacrificiis pacificis idolatricis manducabant, bibebant, cir-
ca q̄ vitulum ludebant: neq̄ fornicemur, sicut quidam ex ipsis
fornicati sunt. Nec murmuremus sicut quidam eorum murmu-
ra verunt.*

CLXIX. *Iam igitur quæ esset illa illatio. Ne tentemus
CHRISTVM sicut quidam tentarunt, scilicet DEVM: adeo
ut cogantur necessario nobis largiri hanc consecutionem,
Nè tentemus Christum, sicut quidam eorum tentarunt Christum
in deserto. CHRISTVS enim DEVS præcessit castra
eorum, interdiu in columna nubis, ut deduceret eos per vi-
am, noctu vero in columna ignis, ut luceret eis. Exod: 13. 21,
22. Huc illud Num: 14. 14. Tu o IEHOVAH eras in medio po-
puli, oculo ad oculum apparebas, tu o IEHOVAH, nubes tua
stabat super eos, & in columna nubis AMVLABAS ante
eos interdiu & in columna ignis noctu. Item illud Deut. 1. 32, 33.
Nehem. 9. 12. Psal. 78. 14. & 105. 39. ac congruit pulcherrime
cum educatione ex spirituali servitute per CHRISTVM
peracta, ubi CHRISTVS verè est Lux mundi, Ioh. 3. 19. & 8.
12. & via Ioh. 14. 6.*

CLXX. *Ecce igitur magnus Propheta hoc in loco promissus
non est alius nisi ipsissimus Messias Iesus Christus, atq̄ hunc non ali-
um intellexerunt ipsi Iudæi, id quod apparet ad verbum Ioh: 4. 25. ex
verbis Samaritanæ, scio quod Messias veniet, qui dicitur Christus, quum
venerit ille, nobis annuntiabit omnia. Item Ioh: 6. Hic est verè Propheta ille,
qui venturus erat in mundum.*

CLXXI. *Hic quærat aliquis, qui fiat quod tam ægrè & tam pau-
ci ex hodiernis Judæis Prophetam magnum olim in specie sibi pro-
missum recipiant & honorent.*

CLXXI. *De Judæis hodiernis nominatim illud quæri debet,
aliam enim mentem erga ipsum habuerunt veteres Judæi quam
plurimi, siquidem Act: 2. 14. 22. 41. in prima concione Petri ad Christi
confessionem pervenerunt ter mille capita, Iudaica uno die & Act: 6. 1. 7.
multa*

*Qui in columna
ignis & nubis
præcessit Israeli-
tas, non fuit crea-
tus, sed increatus
Angelus, nimi-
rum dico M. A.
G. N. V. S. Pro-
pheta.*

*Christus ut in
veteri testamen-
to in igne & nu-
be præcedit, ita
in novo est lux
& via.*

*Celeberrima fama
de venturo & o-
mniscio Messia
semper inter Ju-
dæos & gentes
vogata fuit.*

*Veteres Judæi
cæteratim con-
versi, & hodie
sub Ethnicorum
censu & genera-
biti.*

multa turba Sacerdotum & Act: 21. 20. aliquot millia Judæorum credunt.
CLXXIII. Hæc pertinet quod Eusebius lib: 4. c. 6. quindecim Christianos Episcopos Hierosolymitanos numerat, ab Apostolorum ætate, usq; ad Judæorum vastationem, quæ temporibus Adriani accidit, qui omnes ex circumcissione fuerunt.

CLXXIV. Si ergo ex 70. animabus descendentibus in Ægyptum intra spacium 216. annorum, circiter animæ 2000000 ex Ægypto tandem exeuntes progeneratæ sunt: utiq; multo magis ex tot millibus Judæorum credulorum jam nominatis intra hos 1600. annos Christi ingens credentium exercitus prodijt, qui omnes Judæorum nomine abjecto Christiani vocari adeoq; Christianis Ethnicis committeri cœperunt, ut de hodiernis plerisq; Christianis Asiaticis & aliis, difficulter pronuntiare queas, utrum ex Ethnicis an ex Judaicis majoribus primitus provenerint linguli.

CLXXV. Sic factum verè fuit ovile unum Job: 10. 16. quia pastor unus, & in hac verè consideratione verè simul ascendunt nunc ad montem Dei Judæi & Gentes, & verè implentur omnes aliæ similes Prophetiæ.

CLXXVI. Verum nimis multos animum adversus Christi fidem obfirmasse, hodiernorum superstitum & incredulorum turba testatur facit. 1. qui in Patrum suorum erroribus perseverare, quam veritati locum dare malunt.

CLXXVII. Postea sunt aliæ tres causæ ex parte Christianorum, quas explicat alicubi D. Lutherus.

CLXXVIII. Primum enim notum est, sub Papatu à Theologis præcipuè hanc gentem promiscuè convitijs propter usuras & occisum Christum, propter infantulos Christianorum occisos obrutam & alijs modis inhumaniter & tyrannicè admodum tractatam, addo etiam bonis spoliari permissam fuisse, sæpenumero per varios prætextus, cum omninò recoler decuisset, quod de ipsis habet Paulus Rom: 9 imò quia selectissimus flos Christianorum præsertim primorum est ex Judæis, ut supra monstratum fuit.

CLXXIX. Sed si Apostoli qui & ipsi Judæi fuerunt tam in humaniter tractassent nos gentes, haud dubiè aut pauci aut nulli ex gentibus ad Christum conversi fuissent.

CLXXX. Deinde ac in primis in confesso est, Judæos traditos fuisse

Plurimi Judæi veteres conversi nomen Judæorum amiserunt. Christianis dici cœperunt, ut hodie omnes Christianos ex Ethnicis primitus descendisse, asserere nemo queat.

Quatuor causæ cur pauci posteriores Judæi convertantur.

In libro de Jesu Christo ex semine Abrahæ nato. Non omnibus impurandum est, quod faciunt alii qui saltem.

*Docti non indo-
cti, & præsertim
egregiè in V. T.
versati sint qui
volunt conver-
tere Judæos.*

*Jesuvite Indos
in America
conversos ad ef-
figiem Mariæ
& ad similia ab-
legare solebant,
quod miseri illi
effuse ipsi ride-
bant.*

*Eccè, Luthero
suadente, ex Ve-
teri testamento
docendi & con-
vincendi Judæi
sicut Paulus*

*Act. 18. 27. ita
vincit, quod ni-
hil doceat extra
ea que sunt in
Mose & Pro-
phetis.*

*De quolibet er-
go verbo ocioso,
& de quolibet
malo opere olim
sic quoq; reddend-
a erit ratio.*

*Vicini Judæis
docti viri quid
sentire debeant
& quomodo.*

fuisse hæcenus Monasticis fraterculis ante baprisimum carthechizan-
dos, qui frigidissimè eos literam tantum symboli Apostolici & ro-
saria Mariæ & iter ad Hispanum Jacobum, item obedientiam Ro-
manæ Ecclesiæ debitam ex decretalibus Papæ docuerunt, quia ni-
mirum & isti ipsi nihil didicerant Scripturæ sacræ, sed in Philoso-
phicis argutijs consenuerant.

CLXXXI. Quotus enim quisq; fuit, qui Christum eos ex Mo-
se, ex Prophetis, ex patrum suorum Abraham Isaae & Jacob promif-
sionibus docerent, quod fieri deberet, siquidem & nos hos fidei du-
ces amplectimur.

CLXXXII. Quando ergo considerarunt Judæi tot & tanta in
scripturis tam claris verbis Israël à Deo promitti & Monachos ni-
hil nisi humana commenta & nugacissimas nugas afferre, cedo qui
potuerunt ex animo converti, aut sibi satisfacere, aut tranquillis ef-
se conscientijs,

CLXXXIII. Quidni verò aspirarent ad nostra (nam inter ipsos
quoq; boni sunt) si audirent nos promissiones patribus factas urgere,
fidem Abraham ab Apostolis tanquam maximum maximum justiciæ exemplum
celebrari, cum contraria si vident, in ipso limine resistant.

CLXXXIV. Tertiò accessit sceleratissima & impudentissima
vita Pontificum, Sacerdotum, Monachorum Scholarumq;, quæ om-
nia genera hominum nullis moribus Christianis ullam scintillâ
lucis aut ignis exhibere Judæis, sed exemplis pessimis corda & con-
scientias eorum alienarunt.

CXLXXV. Scilicet illi Judæos culparunt quod fictè converterentur,
sefe verò nō culparunt, quod eos fictè & impiè cōverterent. Sic Iena
docuit meretriciam & postea accusat puellam, quod non vivat virgo.

CLXXXVI. Cum ergo nobis redierit lux aurea Evangelii &
occafio non in Monasticis nugis, sed in Sacris ipsis Scripturis qua-
rendi & propagandi veritatem, utiq; omnibus doctis, præsertim
qui vicinas habebunt reliquias seminis Abraham, hoc studium in-
cumbet per mansuetudinem fraternam & amicum, per informatio-
nem ex Scripturis Veteris Testamenti convenientem eruditam &
sufficientem, deniq; per exempla vitæ piæ & honestæ sese solertes
præbere & efficere, ut ex Judæis plurimi subinde, qui hoc pacto præ-
ordinati sunt, vocentur & veniant ad David regem suum, qui
pascua & sernet eos in æternum.

F I N I S.

94 A 7382

ULB Halle 3
002 183 692

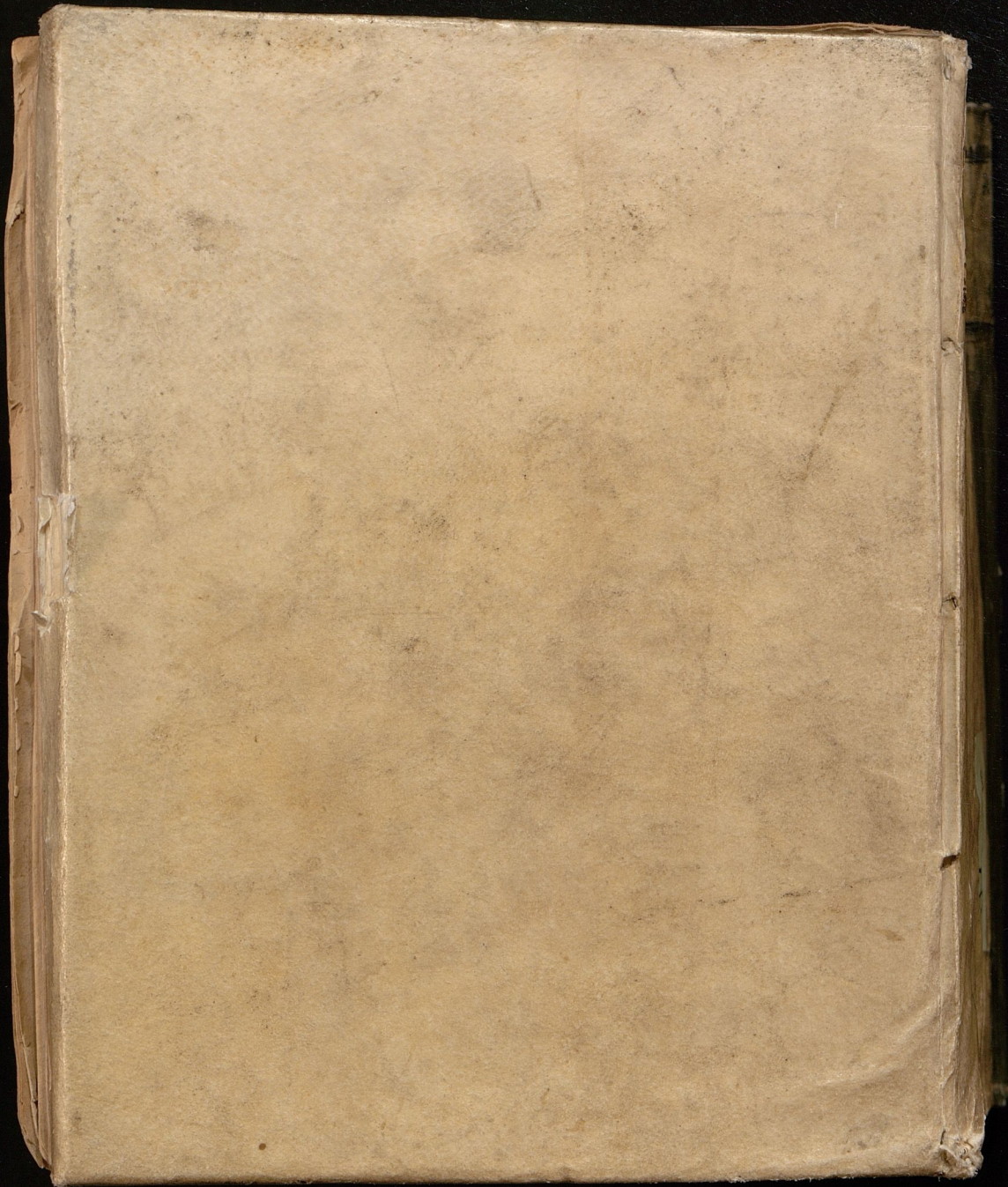

5b.

VD 17

21.7.99 Bd.

ecclesiæ
as proli-
sq; am-
e, cujus
edienti-
u Papa

ostri-
ata, sed

a decla-
le vicio-
ipsa.
ostros a-
SIAM

o.

ΣΤΝ ΘΕΩ
Ex

DEUTERONOMIO

Disputatio IX.

- I. De Magistratibus politicis.
- II. De quibusdam speciebus idolatriæ.
- III. De Vero & Magno Propheta.

Ex 16. & 17. & 18. capp. Deut.

Ad cuius Thematæ

In Illustri Academia VVitebergensi

PRÆSIDE

VVOLFGANGO FRANZIO

S.S. Theol. D. & Prof. publ. Præpo-
sito itidem templi arcis

Respondet

HERMANNUS VBERMEIERUS,
Hannoveranus Saxo.

Die 26. Martij in templo arcis Electoralis horis pomerid:

WITTEBERGÆ

Typis Cratonianis, per Joh. Gorman.
M. DC. VIII.